

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота з японської філології на тему:
ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ
АДЕКВАТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ З ЯПОНСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ (НА
МАТЕРІАЛІ МАНґИ «МАГІЧНА БИТВА»)

Студентки групи Яп01-21
факультету східної і слов'янської філології
денної форми здобуття освіти
Освітньої програми: Японська мова і література
та переклад, західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.069 Східні мови та літератури
(переклад включно), перша – японська
Рижкової Анастасії Андріївни

Науковий керівник: **викл. Дементьєва Тетяна**
Сергіївна

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	6
1.1. Поняття еквівалентності та адекватності як ключових характеристик перекладу	6
1.2. Проблематика класифікації перекладацьких трансформацій	7
1.3. Характеристика перекладацьких трансформацій	9
1.3.1. Загальна характеристика лексичних трансформацій	9
1.3.2. Загальна характеристика граматичних трансформацій.....	12
1.3.3. Загальна характеристика змішаних трансформацій..	14
Висновки до Розділу 1	16
РОЗДІЛ 2	17
2.1. Застосування лексичних трансформацій і прийомів перекладу	17
2.2. Застосування граматичних трансформацій	19
2.3. Застосування змішаних і комплексних трансформацій	20
Висновки до Розділу 2	31
ВИСНОВКИ	32
要約	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38

ВСТУП

Незважаючи на свій стрімкий розвиток й успішний технологічний прогрес, людство все ще потребує вироблення та встановлення чітких механізмів міжкультурної взаємодії. Особливо критичну роль у безупинному колообігу ідей відіграє художній переклад, який, на нашу думку, є основним джерелом взаємозбагачення мов і літератур, компіляції народної (зокрема суспільно-історичної) думки. Твори навіть сучасних авторів пронизані генетичним кодом нації, який залишає чіткий відбиток на культурі певної світової спільноти, її характерних особливостях та поведінкових реакціях її носіїв.

Перекладацьку еквівалентність та адекватність перекладу, а також способи їхнього досягнення досліджували такі українські науковці, як: А. Науменко (2003), О. Довгань (2009) та О. Іванова (2014), Трансформації під час перекладу й нюанси їхньої класифікації були опрацьовані в дослідженнях В. Лободи (2019) і В. Лобанової (2020). Проблемі створення якісного перекладу та практичного застосування перекладацьких трансформацій були присвячені роботи О. Остроушка (2010), Д. Тарарука (2016), А. Шишко та Г. Луканської (2019), Г. Висоцької й С. Мерквіладзе (2020).

Актуальність роботи. Поширення глобалізації та повсякденної взаємодії різномовних культур призвели до зростання потреби в адекватному перекладі, який відповідав би не лише вимогам часу та запитам суспільства, а й правильно відтворював закономірності літературної мови, повноцінно поєднував її граматичні, лексичні, стилістичні аспекти. Для досягнення такої відповідності перекладачі вдаються до перекладацьких трансформацій. Незважаючи на тривалу історію вивчення та опрацювання, проблематика класифікації й застосування трансформацій під час перекладу досі є доволі міцним підґрунтям для проведення плідних лінгвістичних досліджень. Їхнє вивчення дозволить краще зрозуміти та аналізувати процес перекладу та знаходити ефективні стратегії для досягнення адекватності. Особливо це релевантно в контексті японської й української мов, оскільки вони мають різючі культурні та лінгвістичні відмінності, що можуть ускладнювати переклад.

Об'єктом дослідження є засоби досягнення адекватного перекладу з японської на українську мову.

Предмет дослідження – лексичні, граматичні та змішані перекладацькі трансформації, що відбуваються з вихідним текстом.

Метою нашої **роботи** є загальна характеристика перекладацьких трансформацій як засобів досягнення необхідної адекватності при перекладі, а також вдосконалення процесу перекладу художніх текстів з японської мови на українську з урахуванням відмінностей у двох мовних системах і культурах двох окремих країн.

Завданнями курсової роботи є:

1) розглянути поняття адекватності й еквівалентності перекладу, з'ясувати відмінності в їхній дефініції;

2) дати визначення терміну «перекладацькі трансформації» і дослідити суперечливі особливості їхньої класифікації;

3) охарактеризувати окремі типи трансформацій, що виникають під час перекладу;

4) виокремити проблемні аспекти, які виникають при перекладі манги українською мовою;

5) з'ясувати, які трансформації варто застосувати в перекладі з японської мови на українську з метою досягнення адекватності з урахуванням відмінностей двох мовних систем і світобачення народів-носіїв мов;

6) дослідити частоту використання тих чи інших перекладацьких трансформацій та обґрунтувати причини такої розбіжності з огляду на структуру української мови як системи.

Як матеріал дослідження ми використали тридцять п'ять виразів з першого тому (зокрема першого та другого розділів) манги 「呪術廻戦」 [джюджюцу кайсен] – «Магічна битва», на основі яких, на нашу думку, найчіткіше можна простежити відмінності в структурі української та японської мов, а також виокремити характерні випадки для застосування перекладацьких трансформацій.

Під час написання роботи було застосовано такі **методи дослідження**, як метод класифікації для розподілу перекладацьких трансформацій за конкретними групами, метод аналізу для порівняння виразів японською мовою та відповідних їм українською в перекладі. Для обґрунтування доцільності використання перекладацьких трансформацій ми застосували перекладацький аналіз, а для уніфікації отриманих даних з метою подальшого розвитку теми нашого дослідження вдалися до методу синтезу та індукції.

Наукова новизна дослідження полягає в розширенні відомостей про перекладацькі трансформації та специфіку їхнього застосування, а також у проведенні комплексного аналізу процесу адекватного перекладу манґи з японської мови на українську з урахуванням граматичних, лексичних, стилістичних і культурних особливостей двох мов.

Практичним значенням нашої роботи є можливість використання отриманих висновків у подальших дослідженнях з метою вдосконалення й доповнення вже відомих наукових фактів. Для студентів японської філології вивчення перекладацьких трансформацій допомагає знайти оптимальні та ефективні рішення для подолання труднощів, що можуть виникнути під час перекладу, і покращити його якість загалом. Одержані результати можуть зробити важливий внесок у розвиток українського перекладознавства й практичних навичок перекладачів у міжкультурному спілкуванні.

Обсяг і структура роботи. Наша курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з них і загальних висновків, анотації японською мовою та списку використаних джерел. Для проведення власного дослідження ми використали 29 джерел. Загальний обсяг роботи – 37 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ЯК ЗАСОБІВ ДОСЯГНЕННЯ АДЕКВАТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ

1.1. Поняття еквівалентності та адекватності як ключових характеристик перекладу

Переклад, один з основних засобів міжкультурної комунікації, має на меті донести до іншомовних реципієнтів повноту оригінального тексту, майстерно поєднану з відтворенням не лише початкової форми, а й сенсу, першочергово вкладеного автором. Саме тому завдання перекладача полягає в передачі інформації зі збереженням лексичних, граматичних, стилістичних і лінгвокультурних особливостей автентичного матеріалу.

Суттєвою умовою, що робить переклад можливим і визначає його ефективність загалом, є еквівалентність – «відносна спільність перекладу й оригіналу при відсутності їхньої тотожності» (Букрієнко, & Комісаров, 2014, с. 80). На сучасному етапі розвитку перекладознавства мовознавці так і не дійшли спільних висновків щодо єдиного розуміння термінів «еквівалентність» або «еквівалент». Однак розрізняють потенційно досяжну еквівалентність – максимальну теоретично можливу єдність сенсу двох текстів, зважаючи на відмінності мовних систем, і перекладацьку еквівалентність – фактичну (реальну) близькість, якої перекладач може досягти між вихідним й отриманим текстами (Володіна, & Рудківський, 2017, с. 26).

Досягнути повної еквівалентності в перекладі неможливо (та й не бажано) через декілька чинників: 1) відмінність у граматичних, структурних і лексичних особливостях двох різних мов; 2) невідворотні втрати частин оригінального сенсу через відсутність у мові перекладу історично-культурних концептів та асоціацій; 3) різницю змістового наповнення, що впливає на невідповідність сприйняття тексту різними реципієнтами

(носіями мови оригіналу та, відповідно, носіями мови перекладу) (Володіна, & Рудківський, 2017, с. 26).

З урахуванням цих особливостей виникла потреба у виокремленні додаткового терміну – «адекватність перекладу», який за значенням є ширшим за «еквівалентність перекладу». Таким чином, адекватність - це «співвідношення вихідного та кінцевого текстів, при якому враховується мета перекладу» (Козак, 2012, с. 57). Відповідно, адекватний переклад – це передача за допомогою засобів іншої мови цілісності форми, змісту й стилістики, емоційного забарвлення початкового тексту, що впливає на близькість сприйняття перекладу адресатом (Володіна, & Рудківський, 2017, с. 28; Селіванова, 2006, с. 136).

Перед перекладачем насамперед поставлене завдання досягнути саме адекватного перекладу. Науковці дотримуються думки, що кожен адекватний переклад на тому чи іншому рівні є еквівалентним (за смисловою наближеністю до оригіналу), проте переклад є адекватним лише за умов відповідності всім нормам і вимогам як мови перекладу, так і потребам реципієнтів (Букрієнко, & Комісаров, 2014, с. 81).

1.2. Проблематика класифікації перекладацьких трансформацій

Проте під час перекладу навіть виважено підібраний в іншій мові відповідник здатен порушити змістову єдність тексту або може спричинити часткову втрату сенсу, стилістичну або контекстуальну невідповідність лексики. З метою досягнення адекватності, перекладачі вдаються до певних трансформацій, які призначені для передачі інформації, наявної в оригіналі, з урахуванням як і літературних норм мови перекладу, так і особливостей культурного інформаційного простору, традицій мовлення потенційних читачів.

На думку дослідників Ю. Мінцис та О. Калиняк (2018, с. 43-45), трансформації, що виникають під час перекладу художніх творів зумовлені декількома причинами:

- 1) прагненням досягнути гармонійної взаємодії мовних одиниць у перекладі;
- 2) використанням сталих конструкцій і виразів, які не характерні для мови перекладу;

3) бажанням уникнути неестетичного викладу, неприродності вживання окремих компонентів; 4) тенденцією до передачі реципієнту необхідної емоційно забарвленої і/або фонової інформації з одночасним нівелюванням надлишкової.

Згідно з визначенням вітчизняної дослідниці О. Селіванової, перекладацька трансформація – це заміна «формальних або семантичних компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі, та комунікативного впливу на адресатів» (Селіванова, 2006, с. 460). Тобто це перетворення, з використанням яких здійснюється перехід від оригінальних мовних одиниць до відповідних їм одиниць у мові перекладу, уникнувши спотворення сенсу чи втрати емоційного навантаження.

Через розбіжності в сприйнятті тих чи інших перетворень під час перекладу й варіативності цих змін, на сучасному етапі розвитку перекладознавства науковці не дійшли консенсусу стосовно чіткої уніфікованої класифікації перекладацьких трансформацій. Дослідники досі не дійшли одностайного висновку навіть стосовно того, які саме перекладацькі прийоми варто зараховувати до трансформацій.

Так, наприклад, Л. Латишев залежно від характеру змін, що відбуваються, розділяє їх на синтаксичні (перетворення в структурі слів і словосполучень), морфологічні (зміна категорії), семантичні (зміна не лише сенсу, а й засобів його вираження), стилістичні (корегування емоційного забарвлення тексту) та змішані (синтаксично-морфологічні та лексико-семантичні) (Володіна, & Рудківський, 2017, с. 35).

Т. Левицька й А. Фітерман класифікують трансформації на 3 групи: стилістичні (різноманітні заміни – описовий переклад, компенсація тощо), лексичні (конкретизація, генералізація, додавання) і граматичні (додавання, опущення, перестановки) (Володіна, & Рудківський, 2017, с. 36).

Відомий український науковець С. Максимов до перекладацьких трансформацій зараховує лексико-семантичні (конкретизація, генералізація, диференціація значення, компенсація, смисловий розвиток, перестановка й антонімічний переклад), а також граматичні (перестановки слів і словосполучень в уривках тексту, додавання та опущення) (Лощенова, & Нікішина, 2014, с. 104).

Зокрема серед вітчизняних перекладознавців оновлену відповідно до вимог сучасної науки класифікацію пропонує О. Селіванова: формальні (збереження сенсу оригіналу при зміні форми вихідного тексту), формально-змістові (відбувається водночас і зміна форми, і модифікація змісту відповідно до вимог мови перекладу) та прагматичні трансформації (зміна форми й часткова зміна сенсу з урахуванням збалансованого прагматичного впливу перекладу на реципієнта) (Володіна, & Рудківський, 2017, с. 37-39).

Українські дослідниці І. Лощенова та Ф. Нікішина (2014, с. 102-105) поділяють перекладацькі трансформації на лексичні, граматичні, морфологічні, синтаксичні, семантичні й стилістичні. Водночас ці перетворення можуть сполучатися один з одним й утворювати змішані трансформації, набуваючи більш комплексного вигляду.

Окрім вище зазначеної проблематики, досі точаться суперечки стосовно того, до якої саме категорії варто зараховувати ту чи іншу трансформацію, що свідчить про широкий діапазон невизначеності в дослідженнях даного питання. Згідно з уніфікованою думкою переважної більшості мовознавців (на основі аналізу наведених розбіжностей), найбільш ґрунтовним, на нашу думку, є розподіл перетворень під час перекладу на три групи: лексичні, граматичні (синтаксичні) і змішані (оскільки трансформації в чистому вигляді за доцільністю та поширеністю використання поступаються комплексним замінам), тому в нашій роботі ми спиратимемося саме на нього.

1.3. Характеристика перекладацьких трансформацій

1.3.1. Загальна характеристика лексичних трансформацій. Лексичні трансформації – це заміни в лексиці мови оригіналу задля досягнення адекватності під час передачі характеристик цих компонентів іншою мовою. Особлива увага передусім приділяється відповідності літературним нормам і традиціям мовленнєвої культури перекладу (Карабан, 2004, с. 300; Клименко, & Зоренко, 2012, с. 84). Використання

такого виду трансформацій пояснюється неспівпадінням в обсязі значень лексичних одиниць у вихідній та перекладній мові, тобто за умови, коли через порушення змістової цілісності тексту прямий словниковий відповідник не може бути використаний при перекладі мовної одиниці (Лощенова, & Нікішина, 2014, с. 103; Лобода, 2019, с. 74).

Зазвичай лексичні перетворення застосовуються, якщо в тексті оригіналу наявна нестандартна мовна одиниця – наприклад, позначення реалій, які традиційно відсутні в культурі мови перекладу або мають відмінне лексико-функціональне значення; передача власних імен, нікнеймів і кличок, властивих лише вихідній мовній культурі; переклад термінології тощо (Радзієвська, & Соляк, 2016, с. 252).

Відомий український лінгвіст В. Карабан (2004, с. 300) класифікує лексичні трансформації на 5 підвидів:

1. Конкретизація значення – це спосіб перекладу, коли слово в мові оригіналу, що має ширше значення, перекладається своїм видовим поняттям, тобто словом з вузьким значенням (Проценко, 2015, с. 68). Такі перетворення пояснюються функціональними відмінностями у відповідності лексичних одиниць двох мов. Одним з найпоширеніших методів використання конкретизації є пошук вдалого контекстуального відповідника. Наприклад, 希望の大学 [кібō но дайгаку] (дослівно *бажаний університет*, від 希望 – *бажання, сподівання*) можна перекласти як «омріяний університет», підібравши відповідник, що гармонійно звучить українською мовою (Букрієнко, & Комісаров, 2014, с. 88).

2. Генералізація значення слова – це протилежне конкретизації лексичне перетворення, коли відбувається заміна родового поняття на видове (тобто на слово з ширшим лексичним значенням) (Проценко, 2015, с. 68). Такий спосіб перекладу має обмеження у використанні через можливу неточність у передачі інформації чи спотворення змісту тексту, тому генералізацію застосовують з метою уникнення порушень стилістичних чи граматичних норм мови перекладу (Карабан, 2004, с. 307). Наприклад, 旅館 [рьокан] (*готель у японському стилі*) (вузьке поняття) передаємо

українською мовою як звичайне «готель» (ширше поняття) (Дашченко, Аулова, & Гаджиєва, 2015, с. 24).

3. Додавання слова – це внесення до перекладу допоміжних слів, відсутніх у вихідному тексті, щоб зберегти оригінальний зміст без спотворень. Під час додавання нових лексичних одиниць, фактично відсутніх в оригіналі, проте приховано наявних у поданій інформації, не відбувається спотворення сенсу, оскільки ці зміни цілком виправдані нормами мови перекладу (Карабан, 2004, с. 308-309). Наприклад, 彼は仕事をやめてぶらぶらしている [каре ва шігото о ямете бурабура шіте іру] – «Він звільнився з роботи й вештається без діла» (при перекладі додали «без діла», оскільки ぶらぶらしている зазвичай перекладається як просто *тинятися, вештатися*) (Дашченко, Аулова, & Гаджиєва, 2015, с. 28).

4. Вилучення слова – усунення при перекладі певних лексичних елементів, які були наявні в оригіналі з метою уникнення повторень і досягнення адекватності. Таку трансформацію можна застосовувати лише, якщо зберігається первісний зміст тексту без спотворень (Карабан, 2004, с. 311). Наприклад, 猫がニャアニャア鳴きながら出てきた [неко га няня накінагара дете кіта] – «Нявкаючи, з'явилася кішечка» (і ニャアニャア, і 鳴く означають *нявкати* (однак перший вираз – оноματοпея, а друге слово – дієслово, що загалом перекладається як *кричати* (про тваринок), а отже, був підібраний найкращий контекстуальний відповідник із застосуванням конкретизації), тому для уникнення тавтології, можемо вилучити одне з них) (Дашченко, Аулова, & Гаджиєва, 2015, с. 28).

5. Контекстуальна заміна – це переклад елементу оригіналу словом або словосполученням, які не є його словниковими відповідниками, проте з урахуванням мовних норм і традицій мови перекладу найкраще підходять для передачі даної одиниці тексту саме в цьому контексті (Карабан, 2004, с. 287-288). Наприклад, 今日は土曜日だから、銀行は休みですよ [кьō ва дойōбі да кара, гінкō ва ясумі дес] – «Сьогодні субота, тому банк не працює» (взагалі *ясумі* - це *відпочинок, вихідний*, проте для більш якісного

перекладу в контексті варто вжити саме «не працює») (Букрієнко, & Комісаров, 2014, с. 86).

1.3.2. Загальна характеристика граматичних трансформацій. Граматичні трансформації – це певні зміни в побудові речення під час перекладу (а саме його структури) згідно з нормами й традиціями мови перекладу (Лощенова, & Нікішина, 2014, с. 104). Основними типами таких перетворень є історично зумовлені міжмовні відповідності чи контекстуальні зміни, до яких перекладач вимушений був звернутися в процесі перекладу через відмінності в структурах двох мов (Шишко, & Луканська, 2019, с. 1266).

Загальними причинами використання граматичних трансформацій виступають розбіжності в стилістичних традиціях різних мов, зокрема в їхній граматичній будові, граматичних формах і системі граматичних категорій, а також способах їхнього вираження (Г. Висоцька, & С. Мерквіладзе, с. 85).

Аналогічно до лексичних трансформацій, граматичні також не мають уніфікованої класифікації через розходження думок різних науковців. У цій роботі ми для створення власного розподілу спиратимемося на класифікацію, що подають у своїй статті українські дослідниці О. Івашкова й Т. Крилова (2012, с. 192-194).

1. Нульова трансформація – повне збереження при перекладі всіх мовних одиниць оригіналу та їхнього місця в ньому. Наприклад, *The door opened and Michael Gosselyn looked up.* – «Двері відчинилися, і Майкл Госселін підвів очі» (Івашкова, & Крилова, 2012). Подане речення було перекладено без жодних змін у структурі чи стилістиці.

2. Перестановка – це зміна розташування порядку слів чи словосполучень, а також частин складного речення в перекладному тексті в порівнянні з вихідним. Підґрунтям для використання такої трансформації можуть слугувати відмінності в традиціях членування речення в різних мовах, розбіжності в порядку слів у мовних конструкціях (Литвин, 2014, с. 63). Наприклад, *遅くなってすみません* [осоку натте

сумімасен] – «Вибачте, що запізнився» (Букрієнко, & Комісаров, 2014, с. 88). У японській мові дієслово завжди розташовується в кінці речення, а в українській місце присудка може варіюватися. До того ж японці спочатку зазначають причину вибачення (це зумовлено особливостями поєднання двох дієслів у японській мові).

3. Заміна – це зміна лексичних і/або граматичних елементів речення та синтаксичних зв'язків у ньому під час перекладу. Найчастіше такі трансформації використовують з частинами мови, оскільки різні мови мають різні норми сполучуваності та традиції вживання слів у контексті. Однак заміни можливі й у граматичних формах однини чи множини; категорії часу, роду, відмінка; членах речення та будові речень загалом (наприклад, просте речення перетворюється на складне й навпаки, одне складне речення передається двома простими в перекладі, змінюються смислові відношення сурядності чи підрядності тощо) (Шишко, & Луканська, 2021, с. 237; Висоцька, & Мерквіладзе, с. 85-86). Зокрема на прикладі японської та української мов, до граматичних трансформацій також можна віднести передачу пасивної форми японського дієслова активною конструкцією з українським відповідником. Наприклад, 社員は部長に叱られた [шяін ва бучьō ні шікараарета] – «Начальник відділу висварив робітника» (дослівно перекладається як *робітник був висварений начальником відділу*, проте такий запис не відповідає традиціям української літературної мови, тому потребує заміни) (Комарницька, & Комісаров, 2012, с. 279).

4. Компенсація – це метод перекладу, коли непередана частинка тексту оригіналу, яка була втрачена під час перекладу, передається в новоствореному тексті аналогічним або іншим елементом для компенсації інформаційної втрати й збереження правильного емоційно-стилістичного забарвлення. Причиною використання такої трансформації виступають особливості різних мовних систем, неправильне вживання окремих слів або словосполучень у контексті, особливо коли важливо передати цю частинку тексту для збереження його цілісності, проте дослівна передача інформації не відповідає нормам і традиціям мови перекладу (Радзівська, & Соляк, 2016, с. 253). Наприклад, In some people, however, the red color may evoke aggression – «Проте в деяких людей червоний

колір може викликати агресію». Присутнє в оригіналі «however» у перекладі було винесено на початок речення (Науменко, & Гордєєва, 2011, с. 26).

1.3.3. Загальна характеристика змішаних трансформацій. З огляду на дискусію, що точиться між лінгвістами, виокремлення такої групи як змішані трансформації в окрему ланку класифікації перекладацьких трансформацій є доволі суперечливим аспектом даного питання. Деякі науковці не визнають наявності цих перетворень загалом, у той час як інші створюють власні типи й підтипи трансформацій, щоб об'єднати всі можливі варіанти замін під егідою уніфікованої системи розподілу.

До суміші лексичних і граматичних (лексико-граматичних) трансформацій перекладознавці відносять описовий та антонімічний переклади (Лобода, 2019, с. 73). Описовий переклад – це перетворення під час перекладу, що виникають за умови відсутності відповідника лексичної одиниці мови оригіналу в мові перекладу й потребують її заміни словосполученням, що стисло пояснює зміст поданої одиниці (Карабан, 2004, с. 297). Наприклад, 味噌 [місо] – невідомий українському реципієнтові термін японської культури, тому його можна описати як «густа маса з перекислої сої, що використовується в приготуванні спеціального супу» (Дащенко, Аулова, & Гаджиєва, 2015, с. 25). Антонімічний переклад – це передача окремого слова чи цілого словосполучення його протилежною формою, що застосовується для збереження змісту перекладної одиниці. Наприклад, We won't grow old – «Будемо вічно молодими» (Задорожна, 2020, с. 60).

До лексико-семантичних трансформацій зараховують модуляцію (смісловий розвиток) – це варіація контекстуальної заміни, яка відбувається коли лексична одиниця вихідного тексту перекладається словом або словосполученням, значення якого не збігається з початковим, але може бути логічно виведено з нього, тобто відбувається побудова причинно-наслідкових зв'язків (Карабан, 2004, с. 289). Під час такої зміни предмет може замінитися його ознакою або пов'язаним з ним процесом, процес – предметом чи ознакою, а ознака, відповідно, – процесом або предметом (Мізін, 2014, с. 89). Наприклад, Quantum theory became available in the 1920s – «У 1920-х була

опрацьована (замість буквального *стала доступна*) квантова теорія» (Карабан, 2004, с. 289-290).

Окрім смислового розвитку, до лексико-семантичних замін Д. Тарарук (2016, с. 83) відносить конкретизацію й генералізацію, проте, на нашу думку, оскільки під час зазначених двох трансформацій відбуваються зміни на лексичному рівні, а не семантичному (заміна однієї мовної одиниці на відповідне їй вужче або ширше поняття, яке передається за допомогою зовсім іншого слова), їх варто зараховувати до суто лексичних трансформацій.

На додачу до проблемної класифікації суто перекладацьких трансформацій, деякі лінгвісти виділяють окрему групу перетворень, що можливі під час досягнення адекватності перекладу. Зокрема О. Радзієвська та Л. Соляк (2016, с. 251-254) виокремлюють додатково лексичні прийоми перекладу, до яких відносять:

1) перекладацьку транскрипцію, або транскрибування – це відтворення звукової форми початкової мовної одиниці за допомогою фонем мови, якою перекладають, без урахування особливостей вимови (Висоцька, & Мерквіладзе, 2020, с. 84). Наприклад, 餅 [мочі] – «мочі» (*рисове тістечко*) (Дашенко, Аулова, & Гаджиєва, 2015, с. 24);

2) транслітерацію – це відтворення оригінальної лексичної одиниці з використанням літер мови перекладу (Пашун, 2017, с. 255). Наприклад, marketing – «маркетинг» (Карабан, 2004, с. 282);

3) калькування – це дослівний переклад, відтворення лексичної одиниці мови оригіналу за допомогою відповідного їй у мові перекладу прямого відповідника (Радзієвська, & Соляк, 2016, с. 253). Калькування можна застосовувати лише попередньо переконавшись, що це не порушуватиме мовних норм і традицій перекладу. Наприклад, ミニスカート [мінісукāто] – «міні-спідниця» (Дашенко, Аулова, & Гаджиєва, 2015, с. 24).

Задля збереження комунікативної функції тексту перекладачі можуть одночасно застосовувати комбінацію транскрибування й транслітерації. Такі перетворення

називають змішаним транскодуванням. Наприклад, altimeter – «альтиметр» (Карабан, 2004, с. 282).

Висновки до Розділу 1

Отже, в умовах бурхливого сьогодення різномовні культури потребують активної взаємодії з метою безперервного обміну інформацією. Для повноцінної комунікації зі збереженням не лише буквальної форми вихідного тексту, а й передачі його культурних особливостей, емоційного забарвлення, здійснення закладеного в оригіналі впливу на читача, перекладачі повинні досягнути адекватності перекладу. Задля цього вони вдаються до перекладацьких трансформацій – різноманітних замінів, що мають на меті «підлаштувати» сирий, дослівний переклад під норми літературної мови й специфіку культури реципієнтів.

Грунтовно розглянувши праці колег-науковців, ми дійшли висновку, що з огляду на лексичні, граматичні, морфологічні, стилістичні й лінгвокультурні норми сучасної української мови більш повною є класифікація перетворень під час перекладу на три групи: лексичні трансформації та лексичні прийоми перекладу, граматичні та змішані (лексико-граматичні й лексико-семантичні). На нашу думку, саме такий розподіл охоплює всі можливі аспекти перекладу та суперечливі питання, що можуть виникати під час нього.

РОЗДІЛ 2

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ АДЕКВАТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ З ЯПОНСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

2.1. Застосування лексичних трансформацій і прийомів перекладу

Останнім часом азійська культура як феномен підкорює та захоує в себе все більшу кількість людей у всьому світі. Музика й кіномистецтво, традиційний одяг, норми поведінки, суспільний устрій і закономірності ведення побуту, перипетії культурно-історичного розвитку – усе це здається новим, невідомим і свіжим, мов ковток повітря. Японія є беззаперечним лідером-постачальником розваг на світовий ринок, передусім манги та аніме, які тісно пов'язані з японськими культурою та мистецтвом зокрема. Крізь призму манги чітко простежуються особливості розмовного мовлення, молодіжного сленгу, найповніше розкривається структура ієрархічної будови японського суспільства. Саме тому, на нашу думку, манга є плідним підґрунтям для лінгвокультурних досліджень.

На основі тридцяти п'яти виразів з манги «Магічна битва» (перший том, а саме: перший і другий розділи) ми простежимо, які зміни доцільно застосувати при її перекладі українською мовою для того, щоб найповніше передати не лише сенс, а й підлаштувати його під вимоги літературної мови, досягнути єдності форми й змісту. Ми обрали вирази, які, на нашу думку, найяскравіше показують природу перекладацьких трансформацій, а також ілюструють потребу та доцільність їхнього використання.

「おっ、プランクton会長どったの？」 [o, пуранктон кайчъō дотта но?] – *Що сталося, президенте планктон?* Дане формулювання звучить неприродньо українською мовою, оскільки поєднання шанобливого *президенте* та зневажливого *планктон* навіть у жартівливій формі спотворює загальний стиль мовлення. З урахуванням цього, більш конкретне поняття *президент* можна передати загальним ввічливим «пан»,

використавши генералізацію, щоб зберегти відтінок гумористичності. Тобто цей уривок перекладемо як «Що сталося, пане планктон?».

「言ってもわかんねえだろ」 [іттемо ваканнє даро] – «Не зважай». Оригінальна фраза буквально означає *Навіть якщо скажу, мабуть, не зрозумієш*. Така передача інформації є цілком прийнятна з погляду норм української мови, однак вона не зовсім вдало відтворює контекст, тому потребує певних видозмін. Зокрема, щоб отримати остаточний переклад, було застосовано прийом контекстуальної заміни з вилученням зайвих елементів (*навіть якщо скажу й мабуть*).

Цікавим з погляду перекладності є слово ヤバイ у фразі 「もしかしてヤバイ？」 [мошікашіте ябай?] – «Невже все настільки погано?». ヤバイ – сленговий вираз, що водночас може позначати протилежні речі: *крутий, класний, небезпечний, жахливий, страшний*, вигук *о боже!* тощо. Його використання спочатку було обмежено виключно негативним аспектом, проте з часом до початкового значення додалися нові, більш сучасні (BONDLINGO). У манзі ця фраза використовується, коли виявляється, що проклятий предмет, який є небезпечним і потребує обережного ставлення, планують відкрити ввечері в школі, у громадському місці – а це становить пряму загрозу життю людей. Саме тому для перекладу *ябай* варто застосувати найкращий контекстуальний відповідник – *погано* (на додачу ще й відбулася заміна прикметника на прислівник). *Мошікашіте* перекладається як *мабуть*, у такому випадку, однак ми вважаємо, що його можна вилучити, оскільки це слово не впливає на розуміння сенсу. Водночас для підкреслення емоційності мовця варто додати «невже все настільки».

「相変わらず気配が無茶苦茶だ」 [айкаварадзу кехай га мучякучя да] дослівно перекладається *Як зазвичай, настрої безладний*. Однак такий переклад суперечить змістової єдності тексту, тому що навіть у контексті він буде незрозумілий реципієнтові. А отже, треба застосувати низку перекладацьких трансформацій для адекватної передачі сенсу. Передусім 気配 – *настрій (на біржі)* варто за допомогою генералізації значення замінити на просто «відчуття» без уточнення конкретної сфери, тому що це не має

критичного смислового навантаження. 相変わらず можна вилучити, тому що це не змінює обсяг інформації, яка передається з оригіналу в перекладі. Водночас застосувавши прийом контекстуальної заміни, 無茶苦茶 перекладемо як «дивний» і додамо «якесь» для підкреслення невпевненості мовця. Таким чином, остаточний переклад має вигляд «Якесь дивне відчуття...».

Незважаючи на дослівний переклад фрази 「好きな地獄を選んでよ」 [скіна джігоку о еранде йо] – *Обирай улюблене пекло*, засобами української мови її варто перекласти як «Обирай свій хрест». Для створення такого перекладу ми застосували додавання слова «свій», яке логічно випливає з контексту. Загалом переклад міг би мати вигляд *Обирай своє пекло*, однак, на нашу думку, під впливом християнства в нашому мовленні з'явився вираз «нести свій хрест», який означає *мужньо переносити випробування, що ставить доля перед людиною*. З огляду на таку релігійно-культурно особливість, ми вважаємо доцільним за допомогою контекстуальної заміни перетворити *пекло* на «хрест».

虎杖悠仁 [ітадорі юджі], 伏黒恵 [фушігуро мегумі], 五条悟 [годзьо сатору] – це імена головних героїв, для перекладу яких було застосовано змішане транскодування: «Юджі Ітадорі» (для української мови не характерне подовження голосних звуків), «Мегумі Фушігуро», «Годзьо Сатору».

2.2. Застосування граматичних трансформацій

У випадку фрази 「建設会社の吉田さんが行方不明になったという記事」 [генсецугайшія но йошіда-сан га юкуефумē ні натта то ю кіджі] переклад звучить як «Стаття, що називається “Пан Йошіда з будівельної компанії зник без вісті”». Для перетворення вихідного тексту в такий формат була застосована граматична трансформація перестановки членів речення з огляду на різні мовленнєві традиції української та японської мов. Наприклад, в японській мові означення стоїть перед

словом, яке воно описує, а в українській – навпаки; до того ж суфікс *さん* додається після імені людини, тоді як його аналог «пан/пані» – до.

2.3. Застосування змішаних і комплексних трансформацій

百葉箱!? [хякуйōбако!?] дослівно перекладається як *психометрична будка* – це ящикок, у якому дослідники погодних умов розташовують прилади, що потребують захисту від прямих сонячних променів, снігу, дощу, вітру тощо. У даному випадку варто застосувати описовий переклад, оскільки пересічний читач не ознайомлений з нюансами метеорологічної лексики: «Ящик з приладами для вимірювання погодних умов!?!». Проте, оскільки в манзі важливі лаконічність і стислість викладеного матеріалу, на нашу думку, доцільним буде отриманий описовий переклад винести в окрему зноску під відповідним малюнком або ж на береги.

「ウケるね」 [укеру не] – «Це смішно». Слово *ウケる* серед сучасної молоді використовується як аналог *笑える* [вараеру] – *(такий, з якого) можна посміятися*. Вважається, що вираз походить від фрази 「喝采を受ける」 [кассай о укеру] – *отримувати оплески* й вживається як висловлення високої оцінки комедійності, аналогічно до українського сленгового «лол» (від англійської LOL – Laughing Out Loud) (HiNative). У японській мові *укеру* граматично є дієсловом (або прикметником, якщо доєднується до означуваного іменника), тоді як українською його доцільно перекласти як прислівник «смішно», тому що така форма буде звучати більш природньо (отже, відбулася заміна частини мови). Водночас було застосовано додавання слова «це» (варто окреслити, що мовець описує саме *цю* конкретну ситуацію) і вилучення інформації, переданої за допомогою часточки *ね* – *еге ж?, чи не так?* (оскільки в українській мові зазвичай не потребується погодження співрозмовника й радше констатується сам факт, ніж шукається його підтвердження від іншої людини).

「それ回収するまで帰ってきちゃ駄目だ」 [соре кайшю суру маде каettekіча даме да кара] дослівно перекладається як *Допоки не відбереш це назад, не можна*

*повертатися [додому]. Для адекватного перекладу доцільно замість відбереш назад використати найвдаліший контекстуальний відповідник «повернеш» (回収する – стягувати (борги), віднімати назад (щось)). До того ж варто застосувати додавання слова «штуку», оскільки в українській мові займенник *це* без уточнення порушує цілісність сприймання інформації. Ми вирішили зупинитися на введенні саме такого лексичного елемента, тому що його емоційне забарвлення відповідає контексту розмови (агресивно-наказовий тон, погрози). Також *не можна повертатися [додому]* доцільно замінити на «вдома не з'являйся» (використання модуляції: стан *не можна* змінюється на дію «не з'являйся»). Отже, остаточний переклад матиме вигляд: «Допоки не повернеш цю штуку, вдома не з'являйся!».*

Можемо перекласти 「そんな所に特級呪物保管するとか馬鹿すぎるでしょ」 [сонна токоро ні токкіоджюбуцу хокан суру тока бака сугіру дешьо] як «Який дурень зберігає в такому місці проклятий предмет особливої категорії!». Для створення такого перекладу ми застосували суміш компенсації та смислового розвитку, а саме: 馬鹿すぎる дослівно перекладається як *занадто дурний*, проте така форма передачі інформації не є природньою для української мови, тому ознаку замінимо на об'єкт «дурень» (модуляція). Емоційне *занадто* варто компенсувати у вигляді «який», що також зберігає стилістичне забарвлення вихідного тексту. 特級 буквально означає *найвищого класу, найвищого гатунку*, однак задля збереження змістової єдності тексту за допомогою контекстуальної заміни перетворимо його на «особливу категорію» (бо таким чином ця ознака буде вдаліше поєднуватися з означуванням іменником).

Фраза 「この学校は広くない！」 [коно гаккō ва хірокунай] дослівно перекладається як *Ця школа не широка!* Вона використовується в контексті того, що учні створили клуб за інтересами й не попередили про це президента ради, відповідно школа не має можливості займатися розвитком цього гуртка. На нашу думку, буквальный переклад не відображає повноцінний початковий сенс, що було закладено в цю репліку. А отже, для наближення тексту до норм української стилістики варто перекласти його

як «У нашій школі немає місця для вашого клубу!». Під час перекладу було застосовано трансформації смислового розвитку (*не широка* (ознака) замінили на «немає місця» (стан)), а також додавання слів «для вашого клубу», оскільки це впливає з початкового контексту, проте потребує уточнення при передачі реципієнтові, щоб уникнути непорозумінь.

ガキの遊びじゃないんだよ!! [гакі но асобі джянайн да йо] – «Це вам не дитячі забавки!!». Під час перекладу цього уривку було застосовано трансформацію перестановки членів речення (заперечення *じゃない* в українській мові у вигляді часточки «не» використовується перед відповідним іменником, а не навпаки, як у японській), а також додавання слова «вам», тому що в українській мові дуже часто під час повчань чи виявлення незадоволення використовуються особові займенники для підвищення рівня емоційності.

Під час перекладу уривку 「なんだそれは」 – 「新しいネタですよ」 [нанда сорева – атарашій нета дес йо] *Що це? – Новий фокус* було застосовано одразу декілька трансформацій. Насамперед прийом контекстуальної заміни: *ネタ* – *трюк, магічний фокус*, однак у контексті персонажі обговорюють чудернацькі події, пов'язані з можливим впливом потойбічних сил. У такому випадку варто це слово перекласти як «паранормальне явище». У першій репліці ще в оригіналі відбулася перестановка членів речення (зазвичай японці скажуть 「それはなんだ」, однак у манзі можливі невеликі відхилення від стандартної форми побудови питання), тому переклад доцільно видозмінити на «Що це?», бо таке формулювання є більш прийнятним в українській мові. Отже, отримуємо «Що це?» – «Нове паранормальне явище».

Сленговий вираз 「ダサくない？」 [дасакунай?] можна адекватно передати українською мовою як «Дурнувате ім'я». Буквально вираз звучить *Хіба не некрутий/немодний?*, він використовується в контексті обговорення дивакуватого прізвиська тренера з легкої атлетики – «Тигр Західної середньої школи». Застосувавши трансформацію антонімічного перекладу (у японській мові прикметник має форму

заперечення) та уникнувши тавтології *не*, за допомогою контекстуального відповідника підібрали найкращий можливий варіант перекладу, а також використали додавання слова «ім'я» (воно впливає з контексту). Таким чином отримали остаточний варіант перекладу.

Вираз 「例の呪物の影響か・・・？」 [рей но джюбуцу но ейкьō ка] дослівно перекладається як *Приклад впливу проклятого предмета?*, однак такий переклад суперечить нормам сучасної української літературної мови, до того ж він спотворює зміст оригінального тексту. Для правильної передачі інформації реципієнтові варто застосувати такі перекладацькі трансформації, як: вилучення слова *приклад*, додавання «чи це» для правильної побудови питання. До того ж можливе використання смислового розвитку, замінивши *вплив* (процес) на «пов'язано» (стан). Отже, у результаті отримуємо такий переклад: «Чи це пов'язано з проклятим предметом?». Водночас відповідно до структури японського речення означення стоїть перед означуваним словом, а в українському перекладі після зміни порядку членів речення перемістили «проклятий предмет» у кінець.

「これじゃ潜入した意味がまるでねー」 [кореджя сеннйō шіта імі га мару де нē] доцільно перекласти як «Дарма я прокрався сюди». Буквальна передача фрази має вигляд *Ну, сенсу влізати не[має]*, проте такий спосіб подання інформації порушує цілісність оригінального тексту та спотворює його зміст. Під час перекладу було застосовано водночас декілька лексичних трансформацій: додавання слова «сюди» і вилучення *ну*. Водночас за допомогою модуляції відбулася зміна стану *немає сенсу* на результат «дарма».

「いろいろあって五時までには帰りたいんだよね」 [іроіро атте годжі маде ні ва каерітайн да йо] буквально можемо перекласти як *Різне маю, тому хочу повернутися до п'ятої години*, однак такий варіант перекладу варто підлаштувати під норми сучасної української мови. Для цього доцільно використати смисловий розвиток значення й замінити *хочу повернутися* на «треба повернутися» (більш чітке та сильне бажання). За

допомогою контекстуальної заміни можемо підібрати до *різне* відповідник «плани», що є більш гармонійним в контексті. Оскільки в українській мові обставина зазвичай вживається після дієслова, а в японській – навпаки, застосуємо перестановку членів речення. Отже, готовий переклад виглядає як «Маю плани, тому треба повернутися до п'ятої години».

Фраза 「空気よめ!!」 перестає мати сенс, якщо спробувати її передати дослівно за допомогою засобів української мови – *читай атмосферу!* Справа в тому, що це явище є унікальним для японської культури й полягає у тонкому відчутті настрою співрозмовника (та його зміни), а також виборі правильного моменту для висловлення власних почуттів і думок. Таке вміння високо цінується в японському суспільстві (особливо в бізнес-комунікації) і вказує на рівень виховання мовця (コトバスタ). У манзі цей вираз використаний, коли дідусь Юджі хоче розповісти перед смертю про батьків хлопця, однак юнак навіть слухати його не хоче, тобто він не *прочитав* відповідний настрій ситуації. Щоб такий нюанс був зрозумілий україномовному реципієнтові, варто цей вираз перекласти як «Ти що, не розумієш?», використавши прийом смислового розвитку (ми замінили дію *читати атмосферу* на стан «не розуміти»).

「あとは笑ってこんがり焼きます」 – 「言い方・・・!」 [ато ва варатте конгарі якімас – іїката・・・!] «І після, сміючись, підсмажу його до хрусткої скоринки» - «Та що ви кажете!...». Для перекладу цього уривку було застосовано трансформацію модуляції. Наприклад, *конгарі якімас* буквально перекладається як *отримати сильний загар, сильно підсмажити(ся)*. Ця фраза використовується в контексті майбутньої кремації тіла померлого дідуся головного героя Юджі. Йому легше впоратися з гіркотою втрати за допомогою гумору. Ми замінили ознаку *сильний загар* на жартівливе «підсмажити до хрусткої скоринки» (тобто на дію), водночас застосувавши додавання слова «хрусткої». Також доцільно перелік дій в оригінальному реченні (て-форма дієслова) перетворити на іншу частину мови в українській мові – дієприслівник

«сміючись». Така заміна вказує на відносну одночасність цих дій, відображає психологічний стан героя, його відчай і розпач, приправлені гумором. *Іката* означає *спосіб говоріння*, використавши метод смислового розвитку, трансформуємо цю фразу (об'єкт) у «Та що ви кажете!!..» (дія). Також було застосоване додавання слів «та що ви», це пояснюється нормами української мови. До того ж такий переклад повністю відображає настрій й емоційне забарвлення, вкладене автором у вихідний текст.

Для адекватного перекладу фрази 「悪いが、あまり時間がない」 [варуй га, амарі джікан га най], що буквально означає *Поганий, але майже немає часу*, було застосовано одразу декілька трансформацій. За допомогою прийому смислового розвитку можемо *поганий* (ознаку як причину) перетворити на «вибач» (дію як наслідок), оскільки саме така форма вибачення є прийнятною в українській мові. Використавши ту ж саму трансформацію з елементами антонімічного перекладу, другу частину речення варто передати українською як «я поспішаю» (тобто ознака *немає часу* замінилася на конкретну дію, що логічно впливає з неї). Застосувавши вилучення слова *майже* (тому що його більше не потребує контекст), отримали кінцевий переклад: «Вибач, але я поспішаю».

「特に学校や病院のような大勢の思い出に残る場所には呪いが吹き溜まりやすい」 [току ні гаккō я бьōін но йōна о́дзей но омоїде ні нокору башьо ні ва норой га фукідамарі ясуї] – «Місця скупчень людей, такі як школи чи лікарні, особливо приваблюють цю негативну енергію». Щоб досягнути такого перекладу, була проведена низка трансформацій. Наприклад, *о́дзей но омоїде ні нокору башьо* буквально означає *місця, де залишається багато спогадів*, тобто це ознака-наслідок. Відповідно, застосувавши модуляцію, ми можемо перекласти уривок як «місця скупчень людей», перетворивши його на ознаку-причину. До того ж тут доцільна перестановка членів речення, оскільки в українській мові поширене означення, що доєднується у формі підрядного означального речення до означуваного слова, стоїть після нього, а не до, як у японській. *Фукідамарі ясуї*, яке дослівно перекладається як *легко збиратися (групами,*

наприклад) варто перекласти як «приваблюють», знову використавши смисловий розвиток (причину-дію замінили на наслідок-стан). *Норой* – це *прокляття, заклинання*, проте за допомогою контекстуальної заміни перетворимо його на «негативна енергія», тому що саме це формулювання повною мірою передає оригінальний зміст, вкладений у дане слово. Застосувавши компенсацію, відтворимо *току ні* («особливо») у другій половині речення перед присудком (замість початку речення), акцентуючи таким чином увагу на дієслові.

「毒で毒を制す悪習だ」 [доку де доку о сейсу акушю да] буквально перекладається як *Погана звичка контролювати отруту отрутою*. У даному уривку йдеться про проклятий предмет (який є фізичним згустком негативу), що захищає себе від впливу інших прокльонів (спровокованих цією ж негативною енергією). З огляду на вище сказане, можемо перекласти фразу як «Захищається злом від зла». Для передачі образу 毒 було використано прийом контекстуальної заміни з підбором найвдалішого, на нашу думку, варіанту перекладу. До того ж з метою дотримання норм української літературної мови ми застосували вилучення слова 悪習 (оскільки воно не має критичного смислового навантаження, а отже, може бути вилучене з контексту) і перестановку членів речення (в українській мові обставина зазвичай стоїть після дієслова).

Репліку 「俺は何にビビってる？」 [оре ва нані ні бібіттеру но] варто перекласти українською за допомогою генералізації: ビビる має декілька значень – *нервуватися, відчувати занепокоєння, соромитися через свій страх, аж мороз по шкірі*, однак використавши дану лексичну трансформацію, ми можемо дійти загального значення «боятися». Тобто остаточний переклад звучить як «Чого ж я боюся?» (водночас відбулася перестановка членів речення, тому що в українській мові питальне слово зазвичай ставиться на початку, а підмет і присудок – після).

Репліку 「爺ちゃんは正しく死ねたと思うよ」 [джіі-чян ва тадашіку шінета то омоу йо] доцільно перекласти як «Напевно, ти помер спокійно, дідусю». Для створення

перекладу були застосовані такі трансформації: компенсація (ми зазвичай скажемо 思 ㍻ – *думати* під час висловлення власних здогадок, проте не тоді, коли демонструємо невпевненість, тому цей відтінок сумнівів був компенсований за допомогою «напевно» на початку речення), контекстуальна заміна (正しく死ねた дослівно має переклад *змогти правильно померти*; такий вираз не є характерним для української мови, тому доречно замінити його на більш звичне для україномовного реципієнта «померти спокійно», паралельно вилучивши *змогти*, оскільки в даному контексті дослівна передача японського дієслова в потенційній формі порушить адекватність перекладного тексту).

「なんで来たと言いたいところだが、よくやった」 [нанде кіта то іітай тогоро да га, йоку ятта] – *Якраз хотів спитати, чому ти прийшов, але молодець*. Такий варіант перекладу дуже дивно звучить у контексті, тому він потребує видозмін за допомогою перекладацьких трансформацій. У манзі в цей момент відбувається битва між Мегумі (одним з головних героїв) та прокляттям, хлопець не встигає врятувати учнів перед тим, як монстр проковтне їх, однак тут з’являється Юджі й ударом ноги оглушує потвору. З огляду на контекст ситуації варто застосувати контекстуальну заміну стосовно よくやった (дослівно *добре зробив, молодець*), перетворивши цей вираз на «ти вчасно» [щоб врятувати своїх друзів – *примітка до контексту*]. Водночас доцільно використати модуляцію в першій половині речення й замінити наслідок-процес *прийшов* на стан-причину «ти тут». Отже, фінальний варіант перекладу звучить як «Хотів би я знати, чому ти тут, але ти вчасно».

Вираз 「今はあの二人抱えて逃げられんのはオマエだけだ」 [іма ва футарі какаетенігерарен но ва омае даке да] буквально перекладається як *Зараз лише ти можеш взяти цих двох на руки й втекти*, однак такий переклад відповідає лише формі вихідного тексту, але порушує норми української мови й ускладнює розуміння змісту. Щоб адекватно передати сенс, доречно використати прийом смислового розвитку: *можеш взяти на руки й втекти* (причина) краще передати як «врятувати» (наслідок). Також

доцільно застосувати заміну частини мови й прислівник *лише* перетворити на прикметник «єдиний», щоб підкреслити виняткову важливість ситуації. Отже, остаточний переклад: «Ти єдиний, хто може врятувати їх».

Репліка 「猛毒だ！」 [мōдоку да] використовується в манзі, коли Юджі проковтнув проклятий предмет і тепер він мав або загинути (скоріш за все), або перетворитися на носія проклятого духу. 猛毒 буквально перекладається як *смертельна отрута*. Проте в ситуації, коли особа приречена на смерть, ми скажемо «Ти мрець!», щоб надати фразі відтінку перестороги й підкреслити почуття безвиході. Для цього варто застосувати модуляцію: причину замінити на наслідок. Окрім цього, відбулося додавання слова «ти», щоб вказати на конкретну людину, яка перебуває в небезпеці.

Фраза 「いい時代になったのだな」 [її джідай ні натта но да на] дослівно українською мовою звучить як *Гарна епоха настала*. Проте з урахуванням норм сполучуваності слів в українській мові, такий спосіб передачі іншомовної інформації не є природнім, а отже, потребує використання перекладацьких трансформацій. Передусім за допомогою генералізації перетворимо конкретне *епоха* на більш загальне «часи», а потім з використанням контекстуальної заміни *гарний* на «чудовий». Застосувавши компенсацію, відтворимо нюанс роздумів мовця, що в японській мові виражений часточкою *な*, українською емоційною часточкою «які ж». З огляду на вище сказане, отримуємо остаточний переклад: «Які ж чудові часи настали!».

「他人の心配している場合じゃないよ」 [танін но шімпай шітеіру баай джянай йо] дослівно означає *Не випадок хвилюватися за інших*, однак таке формулювання суперечить нормам літературної української мови. Проведемо низку трансформацій для досягнення адекватного перекладу. Варто використати антонімічний переклад, поєднаний зі смисловим розвитком, для перетворення фрази на «Краще попіклуйся про себе». Модуляція була використана під час заміни *хвилюватися за інших* на «попіклуйся про себе». Остаточний варіант перекладу не порушує традицій сполучуваності слів в українській мові, а отже, відповідає усім необхідним нормам.

Репліку 「大丈夫。僕最強だから」 [дайджьōбу. боку сайкьō да кара] засобами української мови можна відтворити як «Не переймайся, не дарма мене називають найсильнішим». Для досягнення такого перекладу було застосовано декілька трансформацій: смисловий розвиток значення (最強 буквально перекладається як *найсильніший* (ознака), але ми замінили його на «мене називають найсильнішим» (дія з додаванням нових лексичних елементів); 大丈夫 – *усе добре* передаємо як «не переймайся» (тобто тут ще відбувся антонімічний переклад) і компенсація (から – *оскільки, тому що*, компенсуємо відтінок причини за допомогою «не дарма»).

「それで済んでるのが奇跡だよ」 [соре де сундеру но га кісекі да йо] дослівно перекладаємо як *Диво, що обходишся цим*. Щоб адекватно передати сенс і форму україномовному реципієнтові, варто застосувати перестановку членів речення, оскільки в українській мові обставина зазвичай розташована після присудка. За допомогою модуляції перетворимо *диво* (предмет) на «дивно» (ознаку), а використовуючи додавання слів «тебе» і «тільки», які логічно випливають з контексту, та контекстуальну заміну у випадку 済んでる – *обходитися*, що перетворюємо на «турбувати», отримаємо наближений до норм української мови переклад: «Дивно, що тебе лише це турбує».

「うちではその内の6本を保有してる」 [учі де ва соно учі но роппон о хою шітеіру] можна адекватно перекласти українською як «У нас є шість таких». Для досягнення такого перекладу ми застосували прийом контекстуальної заміни: *учі де ва* ([у мене] *вдома*) передали українською мовою як «у нас», оскільки лінгвокультурне поняття *うち* вказує на щось близьке до співрозмовника, що належить йому або з чим чи ким він перебуває в близьких стосунках. *Соно учі* позначає якусь конкретну річ (або конкретні речі) у переліку предметів у групі або певній вибірці. З контексту розуміємо, що в поданому уривку йдеться про частини тіла Сукуни, проклятого духа, який заволодів тілом Юджі (головного героя), після того, як юнак з'їв палець, що був проклятим предметом (належав у свій час Сукуні). Для того, щоб знищити духа, Юджі повинен віднайти всі частини його тіла та проковтнути їх, зібравши в єдине ціле. У

випадку успіху на хлопця чекає смерть через страту. З огляду на контекст, за допомогою контекстуальної заміни перетворимо *その内の серед [чогось]* на «таких». Застосувавши смисловий розвиток значення, можемо перетворити *保有してる* – *володіти, мати* (дія, причина) на «є» (стан, наслідок).

Фраза 「まだ意識が戻ってないの」 [мада ішікі га модоттенай но] буквально означає *Ще свідомість не повернулася*. Такий переклад порушує милозвучність української мови, а отже, потребує змін. Для передачі поданої репліки варто застосувати антонімічний переклад і модуляцію, а саме: *意識が戻ってない* – *свідомість не повернулася* (причина, виражена процесом; заперечення часточкою *не*) замінюємо на «без свідомості» (наслідок, викликаний певним станом; позитивація значення). Водночас з контексту ми розуміємо, що мова йде про друга Юджі, Ігучі, тому доцільно застосувати додавання підмета «він». Зазвичай у японській мові підмет може випускатися з контексту, якщо само собою зрозуміло, про кого говорять, однак в українській мові наявність підмета є ключовою для розуміння змісту. Таким чином остаточний переклад має вигляд: «Він досі без свідомості».

「そっか。すまないね。そんな時に」 [сокка. суманай не. сонна токі ні] дослівно перекладається як *Зрозуміло. Вибач. У такий час*. Якщо залишити форму подання тексту в буквальному вигляді, то сенс даної репліки буде незрозумілий читачам, і таким чином він спотворить їхнє розуміння описаної ситуації й манги загалом. У контексті Годзьо питає в Юджі, хто з його близьких помер (у хлопця нещодавно вмер дідусь, якого той вважав за батька), і зрозуміло, що це не найкращий час вирішувати якісь нагальні питання, коли юнак страждає від гіркоти втрати. Тому, на нашу думку, доцільно застосувати додавання лексичних елементів й перетворити *у такий час* на «турбую у такий час», щоб передати в репліці співчуття. Водночас варто використати трансформацію заміни й об'єднати два простих речення в одне підрядне, оскільки, згідно з нормами побудови речень в українській мові, зазвичай причина вибачення стоїть

підрядним реченням одразу після висловлення вибачення. Отримуємо фінальний варіант перекладу: «Зрозуміло. Вибач, що турбую тебе в такий час».

Висновки до Розділу 2

Отже, відповідно до результатів проведеного дослідження, ми переконалися, що для перекладу манги з японської мову на українську доцільно застосувати перекладацькі трансформації, які допоможуть адекватно передати сенс реципієнтові. Зокрема, використання таких перетворень забезпечує не лише відтворення змісту, вкладеного в оригінал автором, а й робить можливим збереження початкової форми тексту з огляду на норми та вимоги мови перекладу.

З тридцяти п'яти підібраних виразів більша частина (а саме: двадцять вісім фраз) були передані з використанням змішаних і/або комплексних трансформацій, що свідчить про вагомості відмінності в структурі й стилістиці японської та української мов. П'ять реплік були перекладені з використанням лише лексичних трансформацій та одна фраза – суто з використанням граматичних. Для перекладу іншомовних імен та прізвищ ми застосували змішане транскодування. Найчастіше використовувалася модуляція (смісловий розвиток), найрідше – змішане транскодування й описовий переклад.

ВИСНОВКИ

Фактично, в умовах сьогодення, коли соціум має доступ до невичерпного багатства світової культурної спадщини, надзвичайно важливим завданням є забезпечення усіх охочих можливістю зрозуміти та усвідомити матеріал, створений засобами іншомовної культури. Саме тому праця перекладача, створення перекладу – художнього, наукового-технічного чи суспільно-політичного – має на меті формування міцного підґрунтя тривалої міжкультурної комунікації, яка знищує кордони між обміном думками та знаннями, досвідом та світосприйняттям.

Під час перекладу перекладач займається не суцільною передачею буквального змісту, а прагне до відтворення сенсу з урахуванням мовних особливостей культури адресата. Досягнення еквівалентності, спільності оригіналу й отриманого тексту за умови відсутності тотожності між ними, окреслює ефективність перекладу з огляду сприйняття матеріалу реципієнтами. Однак, незважаючи на плідні лінгвістичні дослідження, науковці досі не зійшлися на спільній думці стосовно одностайного визначення терміну «еквівалентність». Проблематику питання ускладнює також той факт, що досягнення повної еквівалентності не можливе через відмінність різних мовних систем та характерних особливостей їхнього функціонування. Водночас дослідники послуговуються поняттям «перекладацька еквівалентність», що відображає реальну близькість, якої може досягнути перекладач у процесі своєї роботи.

З огляду на суперечливість еквівалентності як результату перекладу (а саме: можлива втрата пластів тексту, відповідно й невідворотне спотворення змісту; зміна емоційного впливу на адресата тощо), мовознавці ввели у використання новий термін – «адекватність перекладу». Адекватність є ширшим поняттям ніж еквівалентність і враховує не лише безпосередню передачу сенсу в перекладі, а й мету його створення, тобто який вплив він повинен мати на читача, які культурні особливості країни автора відтворюються в оригінальному тексті, як їх передати в іншомовному культурному середовищі.

Для створення адекватного перекладу вдаються до перекладацьких трансформацій, щоб і зберегти зміст вихідного тексту, і водночас урегулювати можливі розбіжності в передачі його форми засобами мови перекладу. Перекладацькі трансформації – це різноманітні заміни лексичних, граматичних, морфологічних та стилістичних одиниць мови оригіналу на відповідні до них за контекстом, стилістичним забарвленням чи загальноприйнятими нормами літературної мови перекладу.

Проте серед науковців точаться суперечки стосовно того, які саме перетворення слід зараховувати до трансформацій. Окремим питанням постає класифікація перекладацьких трансформацій, оскільки дослідники розглядають водночас декілька критеріїв для розподілу трансформацій на групи, а отже, проблематика перекладацьких трансформацій може стати міцним підґрунтям для проведення досліджень серед вітчизняних мовознавців. З огляду на найбільш поширені класифікації, ми дійшли до висновку, що варто поділити всі можливі перетворення під час перекладу на три основні групи: лексичні (а також лексичні прийоми перекладу), граматичні (синтаксичні) і змішані, тому що така класифікація, на нашу думку, охоплює всі можливі нюанси, що виникають під час передачі інформації з однієї мови іншою.

Зазвичай перекладацькі трансформації трапляються не в чистому вигляді, а їх застосовують комплексно. Це можна пояснити відмінними мовленнєвими традиціями та нормами різних мов. Насамперед застосування перекладацьких трансформацій (передусім змішаних) у японсько-українському чи українсько-японському перекладі є вкрай необхідним, оскільки ці мовні системи, як ми переконалися, мають різні структуру та культурні особливості, що впливають на спосіб і стиль мовлення, а також на способи уявлення й сприйняття світу різними народами.

Останнім часом міжкультурна взаємодія в площині світового ринку відбувається передусім за допомогою культурних здобутків того чи іншого етносу: літератури, музики, кіномистецтва, живопису тощо. Безумовно, Японія в цій системі безупинного інформаційного обміну представлена насамперед мангою та аніме, а отже, саме їхній

переклад є цінним з боку не лише проведення лінгвістичних досліджень, а і як засіб налагодження міцного апарату міжкультурної взаємодії.

Для написання наукової роботи ми відібрали тридцять п'ять виразів з першого тому (а саме: першого й другого розділів) манги 「呪術廻戦」 [джюджюцу кайсен] («Магічна битва»), у яких, на нашу думку, повною мірою розкривається доцільність та особливості використання перекладацьких трансформацій. Під час проведення дослідження було з'ясовано, що перетворення, які є необхідними для передачі змісту, форми та емоційності оригіналу засобами іншої мови, рідко застосовуються в чистому вигляді. У більшості випадків окремі перекладацькі трансформації об'єднуються в комплексні структури, які охоплюють одразу декілька аспектів перекладності мовних одиниць вихідного тексту (наприклад, лексичні й граматичні нюанси, лексичні й семантичні тощо).

Серед тридцяти п'яти обраних виразів з використанням виключно лексичних трансформацій ми змогли передати засобами української мови п'ять реплік, що свідчить про відносну несхожість складових лексичної системи японської й української мов: різний семантичний обсяг одного й того ж поняття або відмінність у впливі на реципієнта тощо. Для перекладу імен та прізвищ було застосовано змішане транскодування, яке мовознавці зараховують до лексичних прийомів перекладу, а отже, фонетичні системи японської та української мов мають достатньо спільного в структурі, що нівелює потребу у використанні некоректної «поліванівщини», оскільки всі японські власні назви можна передати звуковими засобами української мови без спотворення оригінальної вимови (проте з пристосуванням до особливостей української фонетики). Суто граматичні трансформації ми застосували лише раз, тоді як змішані та комплексні перетворення – двадцять вісім. Потреба в застосуванні одночасно декількох видів перекладацьких трансформацій зумовлена різкими відмінностями у внутрішній структурі японської та української мов, обґрунтована різним шляхом їхнього формування й історичного розвитку, а також лексико-граматичними особливостями формування народної думки, які підпадають під прямий вплив етнокультурних факторів.

Використання лише одного виду трансформацій під час перекладу переважно не здатне охопити всю палітру інформації, яка повинна бути передана реципієнту з урахуванням і стилістичного наповнення, і відповідності нормам мови перекладу.

Усього під час нашого дослідження ми використали дев'яносто чотири перекладацькі трансформації: генералізацію – п'ять разів, додавання слова – сімнадцять, вилучення слова – дев'ять, контекстуальну заміну – сімнадцять, перестановку членів речення – дев'ять, заміну частин мови – три, заміна двох простих речень одним складним підрядним – один, компенсацію – п'ять, описовий переклад – один, антонімічний переклад – п'ять, смисловий розвиток (модуляція) – двадцять один раз, змішане транскодування – один.

Найчастіше використовувалася модуляція (смисловий розвиток), що зумовлено відмінністю в сприйнятті інформації японцями та українцями й потребою розвинути початкове значення з метою повнішої передачі інформації. Найменшу кількість разів ми застосували описовий переклад і змішане транскодування: описовий переклад використовується в обмежених ситуаціях, коли відсутній словниковий відповідник лексичної одиниці та її значення варто перекласти стислим словосполученням для полегшення розуміння сенсу; змішане транскодування (як і перекладацьку транскрипцію й транскодування) використовують для перекладу понять-реалій, відповідники яких відсутні в перекладній мові, а отже, виникає потреба в звуковій передачі слова (наприклад, власні назви, назви страв, елементів національного вбрання тощо).

Оскільки в контексті словникові відповідники можуть не відповідати функціональному стилю чи емоційному забарвленню оригіналу, у перекладі часто використовують прийом контекстуальної заміни, щоб уникнути спотворення змісту. Поширене застосування додавання слова обґрунтовується відмінностями в різних мовних системах, нормах побудови речень і потребою відтворення в них лексичних одиниць, які впливають з контексту. Заміну двох простих речень на одне складне можна пояснити тим, що вони пов'язані за змістом, а отже, ми маємо всі підстави

об'єднати їх за логікою в єдину граматичну конструкцію. Через різні стилістичні особливості слововживання в японській та українських мовах доволі часто ми застосували перестановку членів речення (особливо це релевантно для присудка, який завжди стоїть у кінця речення в японській мові, але переважно після підмета в українській).

Отже, проведена нами дослідницька робота може стати передумовою для подальших досліджень у галузі перекладознавства й міцним підґрунтям у перекладі манги зокрема для підтримки дружніх стосунків й активної міжкультурної взаємодії між Україною та Японією.

要約

この研究では日本とウクライナの異文化交流を深めるために、『呪術廻戦』という漫画を日本語からウクライナ語に翻訳する。最近、マンガの人気はますます増えていき、世界中（特にウクライナでも）多くのファンを獲得しているので、この研究は今日必要とされる妥当性を持っている。

名訳をするために、翻訳的な変換が、つまり翻訳中にテキストに生じる変更、使い分けられる。したがって、この研究のテーマは日本語からウクライナ語への適切な翻訳を達成する手段であり、サブジェクトは、テキストで発生する語彙的、文法的、および混合翻訳的な変換である。

検討にあたっては「呪術廻戦」の第1巻第1章より、翻訳時の変化を最も考慮に入れると思われる表現を35個選んだ。合計して102の翻訳的な変換が使用された。

私たちは日本語とウクライナ語の直訳は原文の意味を歪めるかもしれないので、翻訳者は翻訳中に注意する必要があるという結論した。さらに、直訳はべら棒で、読者にとって認識しにくいいため、このましからざる好ましからざる。翻訳的な変換の使用は主に2つの言語の構造の違い、文の構築の規範と伝統によって決まる。

キーワード: 翻訳、日本語、ウクライナ語、漫画、翻訳的な変換、文の構築。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Букрієнко, А. О., & Комісаров, К. Ю. (2014). *Теорія і практика перекладу. Японська мова* (Т. 1). Видавничий дім Дмитра Бураго.
<https://www.scribd.com/document/590602225/Японський-ТПП-Комісаров>
- Висоцька, Г. В., & Мерквіладзе, С. (2020). Лексико-семантичні та граматико-синтаксичні засоби досягнення еквівалентності під час перекладу художніх текстів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*, 31(1), 82–87.
https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/part_3/16.pdf
- Володіна, Т. С., & Рудківський, О. П. (2017). *Загальна теорія перекладу для першого (бакалаврського) рівня Навчально-методичний посібник*. Видавничий центр КНЛУ.
<http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/182/Rudkivskyi.pdf?s>
- Довгань, О. В. (2009). Майстерність перекладу в контексті відповідності тексту-першоджерелу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство): Збірник наукових праць*, 3, 160–167.
<http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/2311>
- Дащенко, Г. В., Аулова, М. В., & Гаджиєва, Г. Ю. (2015). *Теорія та практика перекладу (з китайської, японської, турецької мов): Посібник*. Дніпро: РВВ ДНУ.
Завантажено з http://repository.dnu.dp.ua:1100/?page=inner_material&id=823
- Іванова, О. В. (2014). Перекладацька еквівалентність і способи її досягнення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*, 48, 277–279.
<https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2014/n48/87.pdf>

- Задорожна, А. (2020). Перекладацькі трансформації як засіб досягнення еквівалентності перекладу. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 27(2), 57–63.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_27%282%29__11
- Карабан, В. І. (2004). *Переклад англійської наукової і технічної літератури* (4-те вид.). Нова книга.
https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/Karaban_2004_576.pdf
- Клименко, І. М., & Зоренко, І. С. (2012). Лексичні трансформації при передачі англійської політичної термінології українською мовою. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*, 8, 84–90.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2012_8_12
- Крилова, Т. В., & Івашкова, О. С. (2012). Синтаксичні трансформації на рівні речення в англо-українському перекладі роману С. Моема «Theatre». *Фаховий та художній переклад: Теорія, методологія, практика*, 192–194.
<https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/9713/1/Синтаксичні+трансформації+на+рівні+речення+в+англо-українському+перекладі.Pdf>
- Комарницька, Т. К., & Комісаров, К. Ю. (2012). *Сучасна японська літературна мова: Теоретичний курс* (Т. 1). Видавничий дім Дмитра Бураго. Завантажено з https://chtyvo.org.ua/authors/Komarnytska_Tamara/Suchasna_iaponska_literaturna_mova_teoretychnyi_kurs_v_2_t_Tom_1/
- Лобанова, В. В. (2020). Конкретизація та генералізація в палітрі перекладацьких трансформацій. *Англістика та американістика*, 17, 80-85.
<https://anglistika.dp.ua/index.php/AA/article/download/259/516>
- Лобода, В. А. (2019). Перекладацькі трансформації: Дефінітивний характер та проблема класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 4(43), 72–74.
http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v43/part_4/19.pdf

- Лощенова, І. Ф., & Нікішина, В. В. (2014). Перекладацькі трансформації як ефективний засіб досягнення адекватності перекладу. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія: Філологічні науки*, 3, 102–105.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2014_3_24
- Мізіч, К. І. (2014). Специфіка перекладу англomовних художніх фільмів українською мовою: Лексичні трансформації. *Мовознавчий вісник*, 18, 86–92.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mv_2014_18_16
- Мінцис, Ю. Б., & Калиняк, О. Б. (2018). Перекладацькі трансформації у художніх англomовних творах як засіб досягнення еквівалентності. *Філологічні науки: історія, сучасний стан та перспективи*, 43-45.
https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/37616/1/logos.lviv.ua_%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D0%B0%D0%B1%D1%80%D1%8C_2018.pdf#page=43
- Науменко, А. М. (2003). Типи перекладу і адекватність. *Вісник СумДУ. Серія Філологічні науки*, 4(50), 176–183.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/10452/1/Naumenko.pdf>
- Науменко, Л. П., & Гордєєва, А. Й. (2011). *Практичний курс перекладу з англійської мови на українську*. Нова книга.
<https://play.google.com/books/reader?id=6lfTCQAAQBAJ&pg=GBS.PA2&hl=uk>
- Остроушко, О. А. (2010). Лексичні трансформації при перекладі англійських інформаційних текстів українською мовою. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*, 5, 201-208.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2010_5_30
- Пашун, О. В. (2017). Перекладацькі трансформації психологічних термінів новогрецької мови українською як механізм досягнення адекватності. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*, 34, 253-258.

http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvkyu_2017_34_42.pdf

Проценко, Н. В. (2015). Лексико-семантичні підстановки в перекладі англomовних текстів. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*, 12, 64–72.

http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2015_12_10

Радзієвська, О. В., & Соляк, Л. В. (2016). *Лексичні трансформації під час перекладу художнього тексту*, Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів і студентів Донбаського державного педагогічного університету учителів та учнів загальноосвітніх закладів. Слов'янськ: ДДПУ.

http://www.ddpu.edu.ua/images/naukvid/filfak/2016_1.pdf

Селіванова, О. О. (2006). *Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія*. Довкілля.

<https://pdfcoffee.com/cpdf-9-pdf-free.html>

Тарарук Д. П. (2016) Перекладацькі трансформації як освоєння мовного простору художнього тексту (на матеріалі роману Д. Д. Селінджера «The catcher in the rye» і російськомовного перекладу С. Махова та М. Немцова). *Філологічні витoki*, 81–87).

https://www.academia.edu/39148944/Актуальні_проблеми_сучасної_іноземної_філології_2016

Шишко, А. В., & Луканська, Г. А. (2019). Граматичні трансформації в художньому перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 4(43), 125–128.

http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v43/part_4/32.pdf

BONDLINGO. (2020, 13 лютого). «Yabai! (やばい) : A Common Japanese Phrase to Show How Cool You Are»

<https://bondlingo.tv/blog/th/yabai%E3%82%84%E3%81%B0%E3%81%84-a-common-japanese-phrase-to-show-how-cool-you-are/amp/>

HiNative. (2018, 25 грудня). 「【ウケる】とはどういう意味ですか。」

<https://ja.hinative.com/questions/11719998>

コトバスタ。(2023, 9 липня). 「【空気を読む】とは？意味や例文や読み方や由来について解説！」

<https://kotobasta.com/18870/>

芥見下々.(2018). 呪術廻戦(T. 1). 株式会社 集英社